

ความแตกต่างของพื้นฐานอารมณ์ในเด็กแฝดเหมือนและแฝดคล้าย

นางสาวหทัยฉัฐ หวังไพสิฐ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1628-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 2205425X

TEMPERAMENTAL DIFFERENCES IN IDENTICAL AND FRATERNAL TWINS

Miss Hathaichat Wangpaisit

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Developmental Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

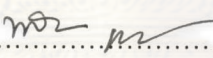
ISBN 974-53-1628-8

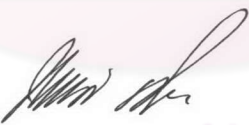
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความแตกต่างของพื้นฐานอารมณ์ในเด็กแฝดเหมือนและแฝดคล้าย
โดย นางสาวหทัยฉัฐ หวังไพสิฐ
สาขาวิชา จิตวิทยาพัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หทัยฉัฐ หวังไพสิฐ : ความแตกต่างของพื้นฐานอารมณ์ในเด็กแฝดเหมือนและแฝดคล้าย.
(TEMPERAMENTAL DIFFERENCES IN IDENTICAL AND FRATERNAL TWINS)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.พรณระพี สุทธิวรรณ, 109 หน้า. ISBN 974-53-1628-8.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความแตกต่างของลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในคู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย กลุ่มตัวอย่างเป็นคู่แฝดเพศเดียวกันจำนวน 20 คู่: แฝดเหมือน 10 คู่ และแฝดคล้าย 10 คู่ ที่มีอายุ 3-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพื้นฐานอารมณ์ (McDevitt & Carey, 1978) และแบบสัมภาษณ์แยกประเภทแฝด (Peeters, Gestel, Vlietinck, Derom, & Derom, 1998) สถิติที่ใช้ คือ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) และ Z-test

ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พื้นฐานอารมณ์ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางพันธุกรรม โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1. คู่แฝดเหมือนมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ที่สัมพันธ์กันมากกว่าคู่แฝดคล้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.29, p < .05$)
2. คู่แฝดเหมือนมีองค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ 5 ด้าน ที่สัมพันธ์กันมากกว่าคู่แฝดคล้าย คือ ด้านความรุนแรงของการตอบสนอง ($Z = 3.49, p < .01$) ด้านการเข้าหาหรือถอยหนี ($Z = 3.03, p < .01$) ด้านระดับการเคลื่อนไหว ($Z = 2.81, p < .01$) ด้านลักษณะอารมณ์ ($Z = 2.65, p < .01$) และด้านความสามารถในการปรับตัว ($Z = 2.34, p < .05$) ส่วนองค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้านความสม่ำเสมอ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มคู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย

สาขาวิชา.....จิตวิทยาพัฒนาการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....หทัยฉัฐ หวังไพสิฐ.....
ปีการศึกษา.....2547..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

##4478118938 : MAJOR DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD : TEMPERAMENT / TWINS

HATHAICHAT WANGPAISIT : TEMPERAMENTAL DIFFERENCES IN IDENTICAL AND FRATERNAL TWINS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PANRAPEE SUITHIWAN, 109 pp. ISBN 974-53-1628-8.

The purpose of this research was to study the temperamental differences in identical and fraternal twins. The participants were 20 pairs of same-sexed twins: 10 pairs of identical twins and 10 pairs of fraternal twins. They were 3-6 years of age from kindergartens in Bangkok.

The instruments were the Behavioral Style Questionnaire (McDevitt & Carey, 1978) and the Zygosity Questionnaire (Peeters, Gestel, Vlietinck, Derom, & Derom, 1998). The data were analyzed by Pearson product moment correlation and Z-test.

Result of the study indicates genetic influence on temperament. The results are as follows:

1. Identical twins demonstrate significantly higher intrapair correlations for the temperament than fraternal twins ($Z = 2.29, p < .05$).
2. Five categories of temperament demonstrate significantly higher intrapair correlations that identical twins than fraternal twins: Intensity of reaction ($Z = 3.49, p < .01$), Approach or withdrawal ($Z = 3.03, p < .01$), Activity level ($Z = 2.81, p < .01$), Quality of mood ($Z = 2.65, p < .01$), and Adaptability ($Z = 2.34, p < .05$). However, there was no difference in Rhythmicity category between identical twins and fraternal twins.

Field of study...Developmental..Psychology... Student's signature... *Hathaichat Wangpaisit*
 Academic year.....2004..... Advisor's signature... *Panrapee Suithiwan*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านกรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย รวมถึงการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เขียมสุภาชิต Professor Patrick Jichaku คุณประภาศรี นันทน์ถนอมิต และคณาจารย์คณะจิตวิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ให้คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการใช้สถิติ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะจิตวิทยาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานต่างๆ เป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูใหญ่ และคุณครูประจำชั้นโรงเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการติดกับผู้ปกครองของคู่แฝด และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ปกครองของเด็กอนุบาล และผู้ปกครองของคู่แฝดทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือ และสละเวลาตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่คอยให้การสนับสนุนด้านการศึกษาและให้ความช่วยเหลือทุกด้านแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งต่อการสำเร็จการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือทุกท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	4
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	43
สมมติฐานในการวิจัย.....	43
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	43
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	46
2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 อภิปรายผลการวิจัย.....	75
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	82
รายการอ้างอิง.....	86

หน้า

ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	93
ภาคผนวก ข แบบสอบถามในการวิจัย.....	94
ภาคผนวก ค ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอ้างอิงและกลุ่มตัวอย่าง.....	102
ภาคผนวก ง ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์รายด้าน และผลการจำแนกลักษณะพื้นฐานอารมณ์.....	106
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	109

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงระดับคะแนนขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ (Thomas & Chess, 1977).....	9
1.2 แสดงลักษณะและคำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะพื้นฐานอารมณ์ (Thomas, Chess & Brich, 1968, 1970; Thomas & Chess, 1981 cited in Lefrancois, 1992)	11
1.3 แสดงองค์ประกอบของพื้นฐานอารมณ์ของนักทฤษฎีที่สำคัญ (cited in Bornstein & Lamb, 1992).....	16
1.4 แสดงสัดส่วนของยีนร่วม (Gene) ในเครือญาติ (เดือนจิต คำพิทักษ์, ปิติ ฐวจิตต์ และธีรวรรณ ชันทอง, 2543).....	31
1.5 แสดงความรู้พื้นฐานเรื่อง DNA (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2541).....	35
1.6 ขั้นตอนการทำ DNA fingerprint (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2541).....	36
1.7 การจำแนกหมู่เลือดในระบบ ABO.....	38
1.8 จำนวนลายเส้นลายนิ้วมือ เปรียบเทียบระหว่างค่าดัชนีสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นจริงกับค่าดัชนีสัมพันธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นซึ่งเท่ากับสัดส่วนของ ยีนร่วม (Gelehrter et al. อ้างถึงใน เดือนจิต คำพิทักษ์ และคณะ, 2543).....	40
2.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ความตรงภายใน (Internal consistency) และค่าความเที่ยง (Test-retest reliability) ของ แบบสอบถามพื้นฐานอารมณ์เด็กก่อนวัยเรียน (McDevitt & Carey, 1978).....	48
2.2 แสดงผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพื้นฐานอารมณ์ โดยการวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ ที่ได้ทำการกลับ คะแนนแล้ว (Reverse score) กับคะแนนรวมขององค์ประกอบ พื้นฐานอารมณ์แต่ละด้าน (Corrected Item-Total Correlation) (N = 30).....	51
2.3 แสดงค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามพื้นฐานอารมณ์ของ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ (Pilot) (N =30) เปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยของ วัจน์ ไทรงาม (2539) อรรวรรณ ลีตสุภวัฒน์ (2529) และ McDevitt และ Carey (1978).....	54

ตารางที่

2.4	แสดงคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ของกลุ่มอ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้ (N = 60) เปรียบเทียบกับการวิจัยของ วัจณี ไทรงาม (2539) อรวรรณ รัฐสุภวัฒน์ (2529) และ McDevitt และ Carey (1978).....	56
2.5	แสดงเกณฑ์การจำแนกลักษณะพื้นฐานอารมณ์ตามเกณฑ์การแบ่งของ McDevitt และ Carey (1978).....	58
2.6	แสดงคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกพื้นฐานอารมณ์ในงานวิจัยครั้งนี้.....	59
2.7	แสดงร้อยละ (%) ของลักษณะพื้นฐานอารมณ์ของกลุ่มอ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้ (N=60) เปรียบเทียบกับการวิจัยของ วัจณี ไทรงาม (2539) อรวรรณ รัฐสุภวัฒน์ (2529) McDevitt และ Carey (1978) และ Thomas และ Chess (1977).....	59
2.8	แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบสัมภาษณ์แยกประเภทแฝด (Peeters et al, 1998).....	61
2.9	แสดงตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบสัมภาษณ์แยกประเภทแฝด (Peeters et al., 1998).....	62
3.1	แสดงการเปรียบเทียบความตรงของลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในคู่แฝด จากการตอบแบบสอบถามของมารดา และร้อยละ (%) ของคู่แฝด ที่มีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ตรงกัน.....	67
3.2	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในกลุ่ม คู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นคะแนนฟิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบ ความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	68
3.3	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน ระดับการเคลื่อนไหว (Activity Level) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคะแนนฟิชเชอร์ซี(Fisher's Z-transformation) และ ผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	69
3.4	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน ความสม่ำเสมอ (Rhythmicity or Regularity) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือนและ คู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคะแนนฟิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	70

ตารางที่

3.5	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน การเข้าหาหรือถอยหนี (Approach or Withdrawal) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือน และคู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เป็นคะแนนพิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	70
3.6	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือนและ คู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นคะแนนพิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	71
3.7	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน ความรุนแรงของการตอบสนอง (Intensity of Reaction) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือน. และคู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคะแนนพิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	72
3.8	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ด้าน คุณภาพอารมณ์ (Quality of Mood) ในกลุ่มคู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคะแนนพิชเชอร์ซี (Fisher's Z- transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test.....	72
3.9	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์เป็น รายด้าน การแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคะแนนพิชเชอร์ซี (Fisher's Z-transformation) และผลการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Z-test (MZ = คู่แฝดเหมือน, DZ = คู่แฝดคล้าย)	73
ค 1	แสดงร้อยละ (%) ของข้อมูลทั่วไปในกลุ่มอ้างอิง (N=60) ซึ่งเป็นเด็กอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี ที่อาศัยอยู่กับมารดา จำแนก ตาม เพศ ระดับอายุ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษา และเขตพื้นที่ของโรงเรียน.....	102
ค 2	แสดงร้อยละ (%) ของข้อมูลทั่วไปของมารดาเด็กอายุ 3-6 ปี ที่ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง (N=60) จำแนกตาม ระดับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว สถานภาพการสมรส และจำนวนบุตรทั้งหมด.....	103
ค 3	แสดงร้อยละ (%) ของข้อมูลทั่วไปในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคู่แฝด ที่อาศัยอยู่กับมารดา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และเขตพื้นที่ของโรงเรียน (แฝดเหมือน 10 คู่, แฝดคล้าย 10 คู่)	104

ตารางที่

ค 4	แสดงร้อยละ (%) ของข้อมูลทั่วไปของมารดาคู่แฝด (N=20) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวสถานภาพการสมรส และจำนวนบุตรทั้งหมด.....	105
ง 1	คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์รายด้าน และผลการประเมิน ลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในกลุ่มอ้างอิงที่ใช้เป็นเกณฑ์เพื่อจำแนก ลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในการวิจัยครั้งนี้ (N=60).....	106
ง 2	คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบพื้นฐานอารมณ์ และความตรงกันของ ผลการประเมินลักษณะพื้นฐานอารมณ์ในคู่แฝดเหมือนและคู่แฝดคล้าย (แฝดเหมือน 10 คู่, แฝดคล้าย 10 คู่)	108

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงการเปรียบเทียบการตั้งครรภ์แฝดไข่ใบเดียวและครรภ์แฝดไข่สองใบ (กระทรวงสาธารณสุข, วิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2540).....	37
1.2 แสดงรูปแบบลายนิ้วมือ.....	40

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย